

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egészévre 8 K. Félévre 4 K. Negyedévre 2 K. Külföldre egész évre 12 korona. Papok, tanítók, gazdasági egyleti tagok és közs. előjárónak egész évre 6 K. a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 K. — Egy példány ára 16 fillér.

Felolvasó szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hirdetés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz.

A szabadság.

Soha sem volt nálunk nagyobb alkalom a szabadságról s annak lényegéről gondolkodni, mint most a Kossuth-ünnepélyek után. A légkört és a kedélyeket nem rázzák harci riadók, csatakiáltások, elesettek jajjai, fújó paripák csatangolása, anyák és gyermekek sikoltásai s a szerető szívek kétségbeesése

Minden csendes. Minden nyugodt.

Rákóczi, Mikes, Zrínyi, Frangepán, Martinovics, gr. Zsigrai, Kazinczy, Kossuth, Damjanics, Bem, Zejkfalvi Zeyk és a többi már régen találkoztak s közös egyetértéssel átengedték egy titkos éj csöndjében az utónemzedéknek a vezetést, hogy járjon már saját lábán, saját esze szerint ott, ahol ők eget-földet rázó viharok közepén kiáltották véres fővel: Hazám!... Hazám!... mint Petőfi a hid karjára dőlve.

Minden csendes. Még a falevél sem rezdül, mint a lanyha eső szemzésekor, mely a földbe hintett magvakat édesgeti gyors kikelésre, a mihez milliók reménye fűződik.

Eljött az ideje a szabadság lényegéről, miveljáról való komoly gondolkodásnak, a mi éppen olyan nagy feladat, mint a halált-szóró ágyakkal szembe ro-

hanni. Komoly utángondolás nélkül a csatarohamok s azok áldozatai hiába valók voltak.

A többség véleménye az, hogy nálunk a szabadság és egyenlőség csak az írott törvények egy részének betűiben él, de nincs megtestesülve és nem mozog semmi tekintetben. Az egyének legnagyobb része saját vad szenvedélyeinek és hiu ábrándjának valóságos rabja. A gyermekek a szülőknek s a tanítványok a tanítóknak rendelkeznek, mert ezek sem képesek még önmagukat is rendbentartani. A szertelen fényűzés behunyt szemekkel és bedugult fülekkel rohan a megsemmisülés verne felé.

A közélet terén sincs a szabadságnak megfelelő állapot

A szabadság fogalmától és lényétől elválaszthatatlan a munka, a rend, pontosság, lelkiismeretesség, ellenőrzés és megbízhatóság. Itt nem a zsarnoki hatalomtól való félelem kell hogy emezek megtartására szorítsa a közélet bármely pontján működő embert, hanem annak élénk tudata, hogy egy szabad nép ruházta rá itt többkevesebb időre az ő tulajdonát képező s eredetiben őt illető intézkedési hatalmát. Ez a nép pedig méltán elvárja minden közszolgálati embertől, hogy a reá ruházott bizalommal és hatalommal vissza ne éljen

sem az ő, sem az általános közjó hátrányára. Ez a jogtulajdonos nép pedig 100—1000— és millió szemmel nézi és kíséri figyelemmel mindennap, hogy ki mit csinál és hogyan viselkedik, mert joga van hozzá s ez a jog senki másé, hanem első sorban az övé. Szabad, alkotmányos országban a népfeltség áll a közügyek élén. Az ő tulajdona alapján minden jog és hatalom. Az alkotmányos király a megsemmisítő.

Tévednek azok, a kik ellenkezőleg gondolkodnak.

Szabad országban tehát nemcsak az lehet a közszolgálati embernek a célja, hogy az adózó nép pénzéből huzott fizetést a maga részére megtartsa, hanem főleg az, hogy az egyéni és a közjót előmozdítsa. Itt nem lehet az a cél, a mi zsarnoki államban a közszolgálati emberek nagy részét uralja, hogy rendszert buktasson s az ellen általános gyűlöletet teremtsen akár öntudatosan, akár a nélkül. A kinek ilyen célja van, az árulója a szabadságnak s méltó az ítéletre és kenyérvessztésre.

Igy fogva fel a dolgot, nem lehet eléggé kárhozható a községi és birtokosági vezető embereken elkezdve végig fel az olyanokat, a kik hűtelenek a rájuk bízottakban s önérdelkeiknek alárendelik al

„SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Titkári jelentés a székelyudvarhelyi tanári kör 1901/2. évi működéséről.

A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája.)

(Folyt.)

Azon voltunk a közelmúltban, hogy a szabad lyceum fontos intézményét, a melyet már 2 évvel ezelőtt is igyekeztünk kísérletképpen meghonosítani, de a mely kísérlet akkor még nem vált be, ez évben is felvegyük munkaprogramunkba, még pedig úgy, hogy más társadalmi körök bevonásával azt szélesebb alapra fektessük, annak mélyebb medret ássunk és iránta nagyobb érdeklődést ébresszünk.

Hogy ez megtörténhessen, a tanári kör a múlt évi nov. 23-án tartott alakuló ülés határozatából kifolyólag szűkebb bizottságot küldött ki azzal a megbízással, igyekezzenek az itteni intelligencia szélesebb rétegeiben az ügy érdekében hathatósabb propagandát csinálni, igyekezzenek a különböző hivatalbeli branchek képviselőinek körében az egyes erőket a közreműködésre megnyerni, hogy illetően a felolvasási ciklus az egyes tudományágak felölelése alapján annál gazdagabbá, tanulásosabbá, élvezetesebbé és változatosabbá tétessék. A bizottság, melynek tagjai dr. Solymossy Lajos, Soó Gáspár, Tamás Albert, Fejes Áron, Ravasz Árpád és csekélységem voltak, eljárt kiküldetésében.

Nem tagadhatjuk el, hogy az eszmét mindannyian osztatlan örömmel üdvözölték; életrevaló-

nak, hézagpótlónak, korszerűnek minősítették és erkölcsi támogatásukat, sőt sokan közreműködésüket is helyezték kilátásba és mégis, mikor az eszme a megvalósulás stádiumába lépett, mikor a f. évi január hó 19-ik napján az ez ügyi bizalmas konferenciát megtartottuk, hogy a módozatokat megbeszélhessük, csak 3—4-en jelentek meg az iskolákon kívül álló egyének sorából, annak a jeléről, hogy bizony kevés az érdeklődés a korszerűség aributumaival felruházott eszme iránt. Ez ülés kimondotta, hogy a szabad lyceumi előadásokat maga a tanári kör firmája alatt rendezzi, mert nem véli még czélszerűnek egy ily előadásokat rendező társaság létesítését.

A baj nem abban rejlik, mintha nem akadtak volna olyanok, a kik tényleg activ részüket vették ki a mozgalomból, de az eszme állandósítása iránt táplált remény vérmesnek bizonyult, afféle lidérczfény volt az, a mely ideig-óráig kecsesgettetett és csalogatott s a végén a közönyösség posványában sülyed el.

A felolvasások korántsem örvendtek oly nagy látogatottságnak, a mint azt a megindított actio után várni lehetett volna, sőt az utolsót le kellett venni a napirendről a közönség teljes részvétele miatt. Sokan távollétükkel tündököltek, olyanok, a kik társadalmi posíciójuknál fogva mintegy hivatva vannak, hogy a szellemi életnek irányt adjanak, impulsust kölcsönözzenek és nagyobb pezsgést, frissebb lüktetést hozzanak annak érvetésére.

Kutatva azon okok után, a melyek a közérdeklődésnek ezen hiányát, a közömbösségnek ezen jeleit magyarázni alkalmasak, a feltevésnek tág

kapu nyílik. Talán rosszul volt megválasztva az időpont, helytelenül az eszközök; talán nem tetesztett az, hogy a tanári kör aegise alatt kereste az eszme a megvalósítás módját és hogy talán annak a gyanúsításnak is engedett tért, mintha mi monopolizálni akarnók a tudomány népszerűsítésének érdemét; talán más czéger kellett volna és az, hogy mások indítsák meg az iniciatívát: elég az ahhoz, hogy meggyőződésünk szerint még nem ütött ezen intézmény életbeléptetésének és főképpen állandósításának az órája. Tény az, hogy a szabad lyceum nem ölthetett testet, nem verhesz gyökeret és nem indokolt, hogy megalázkodottunk veszélye nélkül ezt forszirozzuk. Lehetséges, hogy a közönség egyáltalában hiányzanak itt a feltételek és nem kedvező a talaj, vagy várják, hogy más penditse meg az eszmét és nem mi. Nem akar ez harci riadó és támadás lenni a társadalom ellen, hisz nem a harc, hanem a békés munka a mi elemünk; nem akar ez recriminatio és lamentálás lenni, hisz nem abban áll ambició, hogy ily sohajokban tördeljük szét erőnket, hanem abban, hogy a haladás művén mi is dolgozzunk produktív módon, hogy a nemzeti kultúra épületének tető alá hozatalához mi is hordjunk össze egy-egy téglá darabot.

De gyáva hátrálást sem akar ez jelenteni. És nem fenhéjázás részünkről, hanem csak büszke önértetünk s erkölcsi becsünk, jól felfogott reputációnk tudatának kifolyása az, ha másfelől azt fogadjuk és valljuk, hogy az esetben, ha a közügy hív, hogy szolgálatába álljunk, hogy szükségé lesz mi reánk, egy perczig sem fogunk késni és vonakodni; ott leszünk az első táborában, kész-

közérdeket, zsarolják a megbízókat, vagy a kik szabad utat engednek ezeknek és feletteseiknek.

Szabad országban sokszorta nagyobb-nak kell lenni a rendnek a személy-, vagy- és jogbiztonságnak és nagyobb-nak az ítélkezési, vagy más kormányzati ágazatokban, mint bárhol egyebütt. Ez több országban meg van testesülve.

Szinte általános az a nézet, hogy jobb volt az 50-es évekbeli zsarnokság, mert ez nem ügyelt barátságra, sem atyafiságra, hanem kérlelhetetlenül sujtotta a hűtelene- ket s annyi sikkasztás, eredménytelen fe- gyelmi és bűnügyi per semmiféle közéleti téren nem fordult elő, mint a mennyit ma mindennap emlegetnek a lapok; de hát még mennyi van eltakarva a nyilvánosság elől.

Tartózkodás nélkül beszélnek, hogy ha így mennek a dolgok, mi magunk ássuk meg a sirját a szabadságnak, jelöljük annak, hogy nem vagyunk méltók a mások vére árán feltűnt szabadságra. E tekintetben pe- dig nem kinevezésről vagy választásról, vagy ezek közötti különbségről, hanem az álta- lános lelkiismeretességéről van és lehet szó. Ezek a kérdések a Kossuth- ünnepek alkalmából merültek fel az egész sajtóban. Szükség van erős tár- sadalmi közszellemre.

Szabad országban ugyiszlva mindenki rendőrz az utcán, a mezőn, az uton, a műhelyben, az üzletben és ellenőr a hiva- talokban. Mindenki vigyáz, hogy senkinek sérelme ne legyen sem személyében vagy becsületében, sem vagyonában, vagy jogai- ban. A bünt, gonoszságot, csalfaságot min- denki figyelemmel kíséri és üldözi. Jaj annak, a ki rajtaveszt. Nemcsak a bíróság, hanem az erős közvélemény is kérlelhe- tetlenül elítéli. Ott nincs pajtáskodás, el- nézés, titkolózás a közdolgokban. Ott min- den ember szabad polgár, egyenlő jogokkal. Nincsenek kiváltságos osztályok. A tiszt- viselőt sem tekintik másnak, mint az egész nép megbízottjának, melynek felelősséggel tartozik. S mihelyt a bizalommal visszaél, nyomban visszavonják azt tőle s mehet penzió nélkül. Ott senki sem bizhatik egye-

sek pártfogásában, elnézésében a köznek a hátrányára.

Teljes megnyugvással konstatáljuk, hogy a visszaélésekkel szemben megkezdett irányzat új világot jelent és hivatva van elposványosodásnak indult társadalmunkat mély álmaiból felébreszteni. **Justitia.**

Tan- és nevelésügy.

Tanítógyűlés Székelykeresztúron.

(R). A székelykeresztúri fiókkör tanítósa- ga f. hó 15-én tartotta őszi rendes gyűlését az áll. tanítóképző helyiségében. Fokozta e gyűlés iránt az érdeklődést a kolozsvári mentőegyesület főtít- kára dr. Konrádi Dániel ev. ref. collegiumi köz- egészségtani tanárnak az életmentés köréből ki- látásba helyezett előadása. E körülménynek kö- szönhetjük talán, hogy a fiókkör tanításán kívül — kik teljes számban ott voltak — igen sokan szerencsétlenül megjelentek a vidéki protes- tans papság és a jegyző urak közül is. Méltó feltűnést keltett azonban, hogy az áll. tanítóképző tanári kara — bár ezen intézet falai láttak ven- degül — oly csekély számban volt képviselve. Szeretünk a magunk lábán járni szó sincs róla; de ez nem zárja ki, hogy szívesen ne fogadnók bizonyos dolgokban a jóakaratu irányítást éppen a tanítók tanítói részéről. És ezt annyival szíve- sebben hangoztatjuk, mivel munkálkodásaink köze- pette is egy teren mozgunk, állván mindannyian a népoktatásügy szolgálatában.

A gyűlést megelőzőleg annak rendje és módja szerint Botos Imre, a Belle László helyébe ujonnan kinevezett gyak. isk. tanító tartott igazi mintatanítást az olvasmány tárgyalás és hazai földrajz köréből. Eljárása rávall a mintatanító- ra s e helyen csak köszönettel adózhatunk azért az élvezetes óráért, melyet tanítói rátermettségével nyújtott a jelenvoltaknak. Tanítása felett megej- tett bírálat kapcsán — mely csak elvi kérdések körül forgott — tartalmas és tanulságos vita indult meg a közlő és kérdező kifejtő tanalak haszná- lata tárgyában, mely végeredményében azon konkluzióból, hogy a kérdező kifejtő tanalak inkább megfelel a tanítás etikai céljainak s hogy az a gyermeké, a mit saját maga talált ki, az utóbbi részére billentette a mérleget.

Botos Imrétől sokat vár nemcsak a járaskör, de egész vármegyénk tanítósa- ga s hogy várako- zásában nem fog csalatkozni, határozott bizonyít- ték arra szakképzettsége, komoly tudása s az ő rokonszenves, szeretetreméltó egyénisége.

Tanítás után 10 órakor nyitotta meg Sándor Lajos köri elnök magvas beszéd kíséretében a gyűlést. A tanító munkája — ugymond — nem robot munka, mely chablonok közé szorítva, négy fal között vész el, hanem ki kell annak hatnia —

kifejtett lankadatlan buzgósága és lelkes ügyse- retete révén magát minden tekintetben méltóvá tette. Melléje sorakoztak mint a kör többi tiszt- viselői: Gönczi Lajos és Soó Gáspár alelnöki, to- vábbá Gáspár Balázs jegyzői, Szabó András pénz- tárosi és Nosz Gusztáv titkári minőségükben.

Azt hiszem, hogy kötelességet teljesítek, ha ez alkalommal Fejes Áronnal szemben is kifeje- zem a közgyűlés elismerését azon önzetlen oda- adásért és megalkuvást nem ismerő buzgóságért, a melylyel ő 3 évi titkársága alatt a kör érdekeit mindenkor szíven viselte és azokat előmozdítani soha meg nem szünt.

A felolvasások cyklusa Nosz Gusztáv fő- reáliskolai tanárnak a múlt évi december hó 14-iki ülésén „A kötelező játékdélutánok- ról” tartott előadásával indul meg. Fejtegetései közvetlen megfigyelésin és tapasztalatain épültek fel. Elengedhetetlen kelleknek mondotta első sor- ban egy tervszerűen berendezett és felszerelt játszótérnek a létesítését. Utalt a játékoknak nagy fontosságára úgy a testi nevelés, mint pedig az összetartozandóság érzetének erkölcsi ereje szem- pontjából; vázolta a növendékeknek a játékok- kal szemben észlelhető egyéni magatartását, az egyes játékoknál figyelembe veendő lélektani mo- zzanatokat és végül kiterjeszkedett a fegyelméz's kérdésére is. A játékdélutánoknak a tantervbe tör- tént beillesztését illetőleg azo'nak kötelező volta mellett foglalt állást.

A január hó 18-án tartott ülésen Gönczi Lajos collegiumi igazgató az „Igazgatói c o n f e r e n t i á k r ó l” értekezett. Szólt az igaz-

és Aldáosan kell kihatnia — a társadalom külön- böző rétegeire melyek manapság oly igen nél- küződik az önzellen és a lelkes munkáskezeket. Vázolta a tanítósa- g társadalmi missióit, lelkes szavakkal buzdít a hazaszeretet ápolására, mely az egyén erkölcsi és értelmi színvonalát legjellemzőbben mutatja.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és az elnöki előterjesztések után, melyek közül azt, hogy a múlt évben megtartott négy gyűlés közül az állami tanítók részére a miniszter csak egyre engedélyezett fuvar- és rapidíjat, sajnálattal véve tudomásul — Simó Lőrincz síklódi állami tanító tartott felolvasást a gyermeklélektan köréből. Érdekes és tanulságos pszichológiai megfigyelé- seket mondott el s az öntudatos tanítóra valló fejtegetéseit élvezettel hallgatva a gyűlés, lelkes éljenzéssel adott e magas színvonalon álló fel- olvasás feletti elragadtatásának kifejezést.

Most következett a gyűlés fenyőpontja. Egy intelligens arcú, rokonszenves modoru férfiú: dr. Konrádi Dániel lépett az előadói asztalhoz s az ő behizelgő hangján hosszú, két óras beszéd- ben tartotta mindvégig lekötve hallgatósága figyel- mét. A mik az ily egyszerű előadásokat száraz, tudományos fejtegetéseiről, elvont fogalmak ma- gyarázatáért a laikus hallgatóság előtt oly unottá teszik, az a Konrádi ur előadásánál egész más alakot öltött.

A falakat egy pillanat alatt teleaggatta törött lábszárakat, sérült testrészeket, zúzódásokat, nyílt sebeket ábrázoló képekkel s egy kopott bór- táskát helyezve az asztalra (sokszor kellett itt is, ott is elhelyeznie), abból csakhamar elénk varáz- szolt egy egész patikát. Volt ott minden. Hogy az egészséges ember szinte megborzongott tőle: Istenem, ha ezt a sok kötőszert rá kellene vala- melyikünkre huzni!

Magyarzatát folytonos szemléltetésekkel tette megérthetővé. Mikor a mesterséges légzésről be- szélt, még paciens is akadt, a kin ezt gyakor- latban is bemutatta — a pedellus kis fia. Beszélt a külső sérüléseknél, mérgezéseknel, ájulásoknál, vízbefulásoknál alkalmazandó rögtöni segélynyuj- tásokról s mindezekről akkora tudással, annyi rendszerrel, hogy szinte rosszul esett, mikor elő- adását befejezte. Elhallgattuk volna egész nap.

Hát fogadja a doktor ur leghálásabb köszö- netünket. Hiszen pusztán a közegészségügy iránti nagy lelkesedése hozta körünkbe. Jól tudjuk, hogy ide senki sem küldte. Hogy költségeit senki meg nem térítette, csupán az ügy iránti lelkesedése okozta, hogy feláldozva nyugalmát, idejét, nem kimélve költséget, fáradságot, juttatott az ő ren- geteg tudásából nekünk is egy paránykát. Fárado- sága meg fogja hozni a maga jutalmát. A székely tanítósa- g nemes ambícióval fogja felkarolni a nép- oktatásügyéhez hasonlóan elárvult közügyet s bi- zonyára faluhelyen már eddig is nem egy al- kalma nyílt a hallottakat egyik-másik szenvedő embertársunk javára értékesíteni.

séggel sorompóba lépünk és készséggel azon le- szünk, hogy a szóban forgó ügyet diadalra juttas- suk. De megjegyzem, hogy nem ott a nyílt fóru- mon áhítózunk a zajgó tömeg olesó tapsaira; nem hajhászszuk az ingatag népszerűséget, mely ma a dicsőség ormára emel, holnap meg a Tarpeji szik- láról letaszít. Nem az opportunismus bő köpenyegé kell nekünk, melyet a szél iránya szerint bővebbre vagy szűkebbre ölthetünk magunkra, hanem a vallás, a hazaszeretet, a királyhűség, a törvény- isztelek, a kötelességérzet igéinek hirdetéséhez csak egyszerű szerény munkaköztös szükséges. Vonuljunk vissza szellemi munkálkodásunk esen- des műhelyébe és dolgozzunk zajtalanul, de szü- netlen. A kicsiny otthon tűzhelyén lobogó láng tartósabb és boldogítóbb meleget áraszt, mint a vakító görögütűz, mely a nagy nyilvánosság előtt csak tableaukat világít meg.

A jelenlegi helyzetnek ezen nagy s általá- nos esetvonásokkal való megrajzolása után hadd térjek át a detailfestésre. A legkésebb szavak- nál ékeesebben szólnak az adatok.

Kik, mikor és mit végeztünk, világosan mu- tatják ezen adatok. Működésünk sulypontja az egyes üléseken tartott felolvasásokban és az azok nyomán következett eszmecsereiben csucosodott ki. 8 ilyen ülést tartottunk. Az ülések sorát az okt. 5-iki alakuló ülés nyitja meg. Az elnöki szék betöltését illetőleg a közbizalom újból dr. Soly- mossy Lajos főreáliskolai igazgató személyében összpontosult, bizonyítékul annak az osztatlan el- ismerésnek, a melyre ő a kör szellemi vezetése s céltudatos irányítása körül annak fennállása óta

gatóknak a nevelés-tanítás irányítása és a tanári testületek szellemi vezetése körül való feladatai- ról. Az igazgatói konferenciákat másodrendű kér- désnek minősítette a középiskolai felügyelet újjá- szervezése kérdésének aktualitása mellett. Az orsz. közoktatási Tanácscon kívül úgy a Tanáregyesület, mint pedig a vidéki körök mind meg annyi illeté- kes fórumok jól megszabott munkakörrel, a miért is az igazgatói konferentia felesleges organum volna tanügyi szervezetünk keretében. Mivel a kérdés a tanári kör véleményében még nincsen kellőképen kiforrva és döntésre megérve, annak a napirendről való levételét hozta javaslatba.

R a v a s z Árpád coll. tanár a február hó 8-iki ülésen életrevaló indítványt tett. Szükséges- nek mondja egy d. e. 10 órakor tartandó husz perces szünetnek a behozatalát úgy, hogy az első óra kezdete pontban 8 órakor és vége 8 óra 50 perczkor; a második óra kezdete pontban 9 órakor és vége 9 óra 50 perczkor; a harmadik óra kezdete 10 óra 10 perczkor és vége 10 óra- kor; a negyedik óra kezdete 11 óra 10 perczkor és vége 12 órakor lenne. E tervszerű szerint min- den tanítási óra egyenlő idejű, azaz 50 percz lenne és 10 órakor 20 percnyi szünetet nyernének.

A márczius hó 8-án tartott ülésen V a r g a Károly áll. főreáliskolai tanár H e r b e r t Spen- cernek didaktikai elméletéről nagyon szépen, mely szakszerűséggel és nagy gondal megirt tanulmá- nyát olvasta fel a kör nagy tetszése mellett.

(Vége köv.)

Utmutalás

a ragadós száj- és körömfájás ellen való védekezésre és ezen betegség gyógyítására.

A ragadós száj- és körömfájásból eredő károk rendkívül súlyosan érintik a gazdát, mert nemcsak hogy a beteg állat a betegség alatt lesoványodik, a tejelése csökken és az igavonó állatok munkára nem használhatók, de következménye ezen betegségnek az is, hogy a külső országok azon helyről, a hol ezen betegség föllépett és az ezzel szomszédos községekből, gyakran pedig az egész járásból a hasított körmű állatok bevitelét kitiltják, nehogy a betegség hozzájok is bevitessék. Azt pedig könnyű elképzelni, hogy ha nem lehet a külső országokba valamely állatfajt kivinni, akkor annak az állatfajnak az ára csökken, a mi pedig még nagyobb kár a gazdának, mint az, ha ökreit 1-2 hétig nem tudja befogni igára, vagy teheneit nem tudja megfejteni.

Mi a ragadós száj- és körömfájás? A ragadós száj- és körömfájás, mint a neve is mutatja olyan betegség, mely az egyik szarvasmarháról, juhról, kecskéről, sertésről vagy bivalyról vagyis az ugynevezett hasított körmű beteg állatról a másikra is átragad. De a neve azt is mondja, hogy leggyakrabban a száj- és valamelyik lábán, esetleg mind a 4 lábán a körömök is megbetegednek, vagy csakis a körömök lesznek betegek. Erre a betegségre talán valamennyi ragadós betegség között legjobban ráillik a »ragadós« szó, mert tényleg a Hazánkban ismert ragadós állati betegségek között ez a legragadósabb, úgy hogy a mely istállóba, vagy gulyába, vagy csordába beveszi magát, ott rendszeren az állatok legnagyobb része megbetegszik.

Sok gazda tagadja, hogy a száj- és körömfájás ragadós és azt mondja, hogy azt a mérges harmat, vagy az ugynevezett mésharmattól kapja meg a szarvasmarha, sertés, juh, kecske, vagy bivaly.

A harmat, mint ilyen egymagában ártalmatlan, mert a földön ez a legtisztább víz, ha tudniillik a levegő is tiszta. A harmat azonban betegséget is foglalhat magában, ha a legelőn vagy tarlón beteg állat legel, vagy jár. Mert tudni kell, hogy a ragadós száj- és körömfájás csirája bent van a ragadós száj és körömfájásban beteg állat nyálában, a szájából vagy a körmei közül kifolyó genyben, esetleg a tejében is. Ezt az állat elhullatja az istállóba, a legelőn, a tarlón, az uton, az etető vályuban, itató vödörben stb., egyszóval mindazon helyeken, a hol a beteg állat megfordul. Ha azonban az egészséges állat ilyen helyekre kerül, a betegséget az egészséges állat is megkaphatja, mert a legelőn vagy a tarlón levő tüskés növények, szőrös füvek, gabonacsutka stb. fölsebzik a körömgáyat vagy a körömök között levő finomabb bőrt és ezek a növények a betegség csiráját úgy beojtják oda, mint az orvos az ő tüjével a kis gyermek bőre alá a himlő csiráját.

Ez az egyik módja annak, hogy az állat a betegséget megszerezze. De ezenkívül lehet sok más módja is. Így el lehet vinni a betegséget egyik helyről a másikra ruhával, csizmával, kézzel, tejjel, takarmánnyal, vakaróval, kefével, istállósöprővel, stb.-vel. De át is lehet ojtani egyik állatról a másikra.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

— **Darányi miniszter nálunk.** Darányi Ignác dr földmívelésügyi miniszter e hó 29-én (szerdán) délelben fél egy óra tájban érkezik Marosvásárhelyről P a r a j d r a. Innen ebéd után még a z n a p délután kocsin utazik városunkba Székelyudvarhelyre, hova este hat óra után érkezik meg. Itt Hollaky Arthur főispán vendége lesz. Másnap (okt. 30-án) reggel az „Udvarhely-vármegyei Gazdasági Egyesület“ küldöttségét d. e. 9 órakor fogadja és délelőtt 11 óra felé már elutazik városunkból kocsin Szentegyháznóláhfalun át — hol fél órai pihenőt tart — Csikszeredába. A miniszter ezután más tisztelegő küldöttségeket nem fogad,

banketten sem vesz részt. Utazásának egyedüli célja, hogy a székelyföldi gazdasági viszonyokat közvetlen tapasztalatból megismerhesse s e célból a gazdasági tényezőikkel fesztelenül érintkezze. Kérve ny ez ő ket meghallgatja és kérelmüket elfogadja.

— **A helybéli jótékony nőegyesület** dr Damokos Andorné elnök elnöklété mellett e hó 20-án, az elnökön vármegyei lakásán választmányi ülést tartott, melyen jelen voltak: Steinburg Ottóné, dr Mezey Ödöné, Kabos Károlyné, özv. Török Pálné, Sándor Mózesné, özv. Ugron Istvánné, Félégházy Antalné, Betegh Pálné, Homolay Lajosné, Rápolti Domokosné, dr Válcsek Ferenczné, Félégházy Antal és Damokos Andor dr választmányi tagok. Jegyzett: özv. Doros Györgyné, jegyző. Az elnök megnyitójában mély fájdalommal emlékezett meg Krausz Ernőné választmányi tag elhunytáról és indítványára a választmány részvétét jegyzőkönyvbe iktatták. Az írásban beadott alelnöki, titkári és rendező alelnöki állásokról való lemondásokat megilletődéssel vette tudomásul, miután az illetők többször nyilvánított, legmelegebb kérésre sem voltak hajlandók lemondásukat visszavonni. Az alelnöki és titkári választásra f. évi rov. 3-ára rendkívüli közgyűlés tartását határozták el, míg a rendező alelnöki tisztelet betöltetlen hagyják és hivatáskörét a két alelnökre bizzák. A rendelkezés alatt álló 1374 K 35 fillérből alapszabály szerint 343 koronát tőkésítettek, míg 1031 K 35 fillért segélyezésre fordítanak. Doros Györgyné jegyzőt megbízták, hogy a szegény iskolás gyermekek felruházásáról az eddig gyakorolt módon gondoskodjék. A tavalyi számadás megvizsgálására Homolay Lajosné és Félégházy Antalt kiküldötték. A filérestélyek helyett ezental hetenkint egyszerű családi munkastélyeket rendeznek, a melyeknek célja főleg a széttagolt társadalom összehozása lesz. Esetleg havonként hangversenyt, műkedvelői színelőadást vagy teaestélyt rendeznek.

— **Színház és közönség.** Ha szomorúan nem látnók, el sem tudnók képzelni, hogy Székelyudvarhely, a székely anyaváros mily mostoha hely lett a magyar színészotnek. Vagy csalódunk?... Valóban kitűnő színtársulat, pompás, összevágó, jó előadások, szép és kényelmes fűtött színterem, a színműirodalom jelesebb új termékei, Micsey igazgató messzemenő áldozatkészsége, a színtársulat magas színvonalon álló játéka — mind, mind érintetlenül, rideg merevségben hagyták eddig közönségünk legnagyobb részét. Miben keressük az okokat? A megélhetési viszonyok nem rózsásak, de türelhetők. A kártya- és koresmaasztaloknak s más helyeknek vendégei — azt mondhatnók — bőven akadnak. Az új teremben is azonban ismét csak a régi kitaró színházlátogató, szépet és nemeset pártoló közönséget látjuk. Sokan eddig a terem szűk és célszerűtlen voltát adták okul annak, hogy színházba nem járnak. Ez most már okul nem szolgálhat. A város központján, minden irányban fő-helyén meg van a szép terem. A toalettek sem lehetnek különbe, az új terem mást nem követel, mint az eddigi szokásban volt rendszert. Városunknak legkisebb számítás szerint is van 5-600 oly előkelő és művelt családja, a melyet a rendes színházban járó közönséghez lehet és kell soroznunk. Három főiskola tanárcsere és ifjúsága, több tanintézet vezetőségei, kir. törvényszéke és ehhez tartozó bíróságok, két vármegyére szóló pénzügyigazgatósága, vármegye székhelye, rendezett tanácsu város tisztviselői kara, posta és vasuti állomása, számos kereskedője, iparosa stb. stb. van. Ha esténként csak közönségünknek egynegyede járna is színházba, akkor sem volna, nem lehetne panasz a pártolásra érdemes színtársulatnak. A hónap vége sem lehet ok, mert Micsey mindig a legnagyobb előzetekességgel bocsátja readelkezésre a bérletjegyeket — utólagos fizetés mellett is. A testületek pedig — ha összeállanak — messzemenő kedvezményes árakat élvezhetnek. Ezek után tehát méltán kérhetjük közönségünk lelkes pártolását annál is inkább, mivel részvétlenség hiányában — a jól szervezett színtársulat kénytelen lenne városunkat még a bérlet lejártá előtt elhagyni. Semmi szín alatt sem lévén arányban az eddigi pártolás az igazgató nagy áldozataival. Tehát: Menjünk színházba!

— **A jövő hét színházi műsora:** Ma (vasárnap) két előadás lesz. D. u. fél 4 órakor fél helyárral itt először: „Kossuth Lajos“. Este pedig rendszer helyárral: „Az ember tragoediája“.

Hétfőn: „Egy görbe nap“, kitűnő énekes bohózat. Kedden: „A sasok“, legujabb vigjáték. Szerdán: „A modell“, új operette. Csütörtökön: „A férj vadászni jár“, új vigjáték. Pénteken: „Morilla“, új operette. Szombaton, halottak napja előestéjén: „A molnár és gyermeke“, regényes színmű.

— **Jubiläum.** A helybéli kereskedő ifjusági kör e hó 19-én fennállásának tizenöt éves fordulóját igen szép keretben ünnepelte meg. Délután díszgyűlés volt a kör helyiségében s leleplezték Persián János elnök arcképét. Persiánt küldöttség hívta a gyűlésbe, hol Sterba Ödön melegen üdvözölte. Zimny Ferenc pedig a kör történetét változó igen érdekes vonásokban. Gyűlés után este a Budapest-szálló dísztermének előcsarnokában mintegy 150 terítékes vacsora volt. Pohárköszöntőket mondtak: Lázár Z. István Persiánra, a ki a kör megalapítóit álltette. Bagó Gyula a kör ifjúságát, mint a jövő reménységét; Zimny Ferenc a kereskedő főnököket; Riemer K. Gusztáv a vendégeket; Szentpéteri (erzsébetvárosi) 20 év óta itt élő barátait; majd Riemer az iparosokat és körük elnökét; Solymossy Endre tanár a polgári kör elnöke a hazafias magyar kereskedőket, mint a haza nemzetgazdaságának fontos előmozdítóit; Bagó a postásokat; Paschek Viktor a kör egyik alapítója a jelenlegi vezetőket; Embery Árpád tanár, a Tisztviselői kör elnöke az egészséges és életet adó közszellemet éltette és üritett azért poharat. Ezután még sokáig, igen kedélyesen folyt a mulatozás, melynek csak reggel felé volt vége.

— **Vármegyénk iparfejlesztő bizottsága** — mint mult számunkban már jeleztük — e hó 17-én látogatott ülést tartott Hollaky Arthur főispán elnöklété alatt. Az érdekes tárgysorozattal megtartott ülésen főispánunk közölte a kereskedelemügyi miniszternek 64874-902. sz. leiratát, mely szerint a miniszter városunk timár iparosainak hitel- és termelőszövetkezetét mostani alakjában nem támogathatja. Azon ohajtásának ad kifejezést, hogy a szövetkezés nyersanyag beszerzésére és a készáruk bizományszerű értékesítésére, illetőleg árueleőleg nyújtására terjesztessék ki. Ezen rég vajudó ügynek egyesek okvetetlenkedése miatt való késedelmezését a bizottság sajnálattal vette tudásul. A szalmakalap készítésének tökéletesítése céljából két egyének a bizottság költségén Hajdunánásra való kiküldését elhatározták. A feloszlott háziipari szövetkezet szövöskéiből Szöcs Sándorné szentegyházasoláhfalvi, Sándor Dénesné zetelaki, Imecs Antalné vargyasi Ráduly Róza lövétei. Adám Jolán és nővérei etédi, Gál Ilona alsósímenfalvi és Kecskés Jusztina ravai lakosok egy-egy darabot fognak kapni. Az Aradon és Debreczenben folyó évi december 15-től 1903. január 5-ig tartó székelyföldi ipari és háziipari kiállítás alkalmából Fülöp Dezső helybéli agyagiparostól 200 korona s ezenkívül pedig a közhasználatra legalkalmasabbnak mutatkozók, e vármegye területén gyártott termékekből 400 korona értékben tárgyakat vásárol és azokkal a gyártó nevének feltüntetése mellett a kiállításokon résztvesz. A tárgyak beszerzésével Solymossy Endre tanár, bizotts. tagot bízták meg. Igen helyeseljük a bizottság életrevaló határozatát, melynek célja, hogy ipari készítményeinknek kiviteli piacot teremtsen. A bizottság a bevásárlandó tárgyakat vételáron fogja eladni s ez okból annak megfontolására hívja fel az iparosokat, nehogy oly túl magas árakat szabjanak czikkeiknek, mely a kivitel és a bizottság nemes célját sikertelenségbe sodorja. Végül ifj. Vízányó István asztalos, valamint Orbán, Nagy és Tamás cipészek kérései nyertek kedvező elintézetést.

— **Halálozás.** Résztvétel vettük a következő gyászjelentést: Alólírottak a legőszintébb fájdalomtól megtörtén tudatják, hogy a forrón szeretett testvér, drága nagybácsi, jó sógor, kedves rokon és önzetlen jó barát ifj. Kovács Domokos nyug. pénztárnok f. évi október hó 23-án este 11 órakor, életének 53-ik évében megszűnt élni. Élete a szenvedések hosszú láncolata volt. Nemes lelke azonban soha sem kelt ki sorsa mostohasága ellen. Megnyugodott az Isteni gondviselés beláthatlan mélységében s jóllehet földi útja tüskéken vezetett át, pályáját rendíthetetlen hittel futotta meg s fájdalom nélkül tért meg oda, hol megszűnnek a szenvedések s a hol egy örök élet mosolygó tavasza nyújt nagy szenvedéseit kárpótlást... Hült tetemét az ev. ref egyház szerartásai szerint f. hó 25-én d. u. fél 3 órakor fogjuk az ev. ref. temetőben örök nyugalomra helyezni. Legyen álma édes, emléke áldott! Kovács Ilona férj. Tamás Károlyné, dr Kovács Gábor, mint testvérei. Tamás Ilonka, István, Kálmán

Gönczi Gábor, Ma mint testvére sógora. Özv. dr Kovács Albertné, Kiss Ferencné, Kovács

— **K**elyudvarhely József önk. 10 órakor, Lajos szülei igen sikeres változatos elmondta szédet mon. 3. Kossuth ifj. énekar. Fejes Zoltán 5. Felvasz elnök. 6. M. kar. 7. Ré. lása tárgya. Elemér VI. énekar.

— **A**ber hó 31. emléknapi mében is melyre a telettel me. 2. Imát me. kereslek. 4. Gáspár jos VIII. Aladár va művéből. o. t. Bed. Károly VI reformácz. o. tanuló. zenekar.

gymnasiun. 21-én me. 23-án vol.

— **S**rokat vett. törekvő e. get, de a. mely osz. égést) an. Panazol. lők, ha e. évben sz. elején sz. ségre a. k. kitelett ju. 3. Az ap. hagytak. miatt fol. sok el is. verés, m. ményünk. jégverés. ugy, hog. hámos lo. határban. tetőzi a. sem sa. szedni r. buzákra. kaszáltá. sőt a tö. kiettek, nem vo. berek a. keznek. földmiv. így me. székely. tartozás. sára r. bóraron. magunk. el ors. Kér sz.

— **k**örölm. és kör. de a t. piaczu. kapják. tétele.

Gönczi Gábor, Lajoska, Laczi, Kovács Laczi, Ilonka, Margit, Perzsi, Emma és Kovács Gabi, mint testvéreinek gyermekei. Tamás Károly, mint sógora. Özv. dr. Kovács Mórné szül. Szabó Perzsi, dr. Kovács Gáborné szül. Lestyán Janka, Kovács Albertné szül. Székely Laura, mint sógornói. Özv. Kiss Ferenczné szül. Mátyus Anna, mint nagynénje. Kovács Albert, mint nagybátyja.

Kossuth-ünnep főreáliskolánkban. A székelyudvarhelyi m. kir. állami főreáliskola „Eötvös József” önképzőkörre f. hó 19-én (vasárnap) d. e. 10 órakor, az intézet tornacsarnokában Kossuth Lajos születésének 100 éves évfordulója emlékére igen sikerült ünnepélyt rendezett a következő változatos műsorral: 1. Fohász. Rákosi Viktoról, elmondta Vallics János VII. o. t. 2. Megnyitó beszédet mondott Nosz Gusztáv körvezető tanár. 3. Kossuth-hymnus. Papp Zoltántól, énekelte az ifj. énekkar. 4. Kossuth Lajos százados ünnepén. Fejes Zoltántól, szavalta: Gaibel Aladár VII. o. t. 5. Felolvasást tartott Wild Gyula VIII. o. t., ifj. elnök. 6. Népdalegyveleget adott elő az ifj. zenekar. 7. Részlet Kossuthnak „A haderő megajánlása tárgyában tartott beszédéből”, előadta: Jaeger Elemér VII. o. t. 8. Szózat, énekelte az ifjusági énekkar.

A helybéli ev. ref. kollegium 1902. október hó 31-én mint a reformáció megalapításának emléknapján d. e. 11 órakor az intézet nagytermében iskolai Emlékünnepélyt rendez, melyre a t. szülöket és a n. e. közönséget tisztelettel meghívja a ref. kollegium tanárkara. Az ünnepély műsora: 1. Gyülekezet éneke. 2. Imát mond Fejes Aron lelkész-tanár. 3. „Oh kereslek”... Mainczertől. Előadja az ifj. daloskör. 4. Gáspár I.: „Október 31”. Szavalja Koncz Lajos VIII. o. t. 5. Alkalmi beszédet tart Lovass Aladár vallástanárr. 6. Aria, Rossini „Armida” cz. művéből. Quintett. Előadják: Zakariás József VIII. o. t., Bedő Béla, Grün István, Derzsi Béla, Stefani Károly VII. o. tanuló. 7. Szabolcska M.: „A reformáció ünnepén”. Szavalja Hegyi István VII. o. tanuló. 8. Aria, Kozáktól. Előadja az ifjusági zenekar.

László József székelykereszturi unitár. gymnasiumi tanár életének 61-ik évében e hó 21-én megszünt élni Székelykeresztur. Temetése 23-án volt nagy részvét mellett ugyanott.

Szomorú hírek Etédéről. A következő sorokat vettük: Minden osztályhoz tartozó és élni törekvő embernek a sors kijuttatja kellemetlenségét, de alig hihetném azt, hogy egy évben bármely osztálybelieket az elemek (kivéve a földig égest) annyira érinthetnék, mint talán minket. Panaszokodni — hiábavalóság, de talán enyhülök, ha elsorolom a mi, illetve gazdatársaim folyó évben szenvedett csapásait. Ugyanis: 1. Az elején szánnal trágyázni, fahordatás nyári szükségre a kellemetlen idő miatt nem lehetett. 2. A kitevelt juhaink a tavaszon mételeyen elhullottak. 3. Az áprilisi és májusi fagyok gyümölcs nélkül hagytak. 4. A nyár folyamán méneseink a keh miatt folyton betegek voltak s ezen betegségben sok el is hullott. 5. Buzaaratás előtt jött a jégverés, mely keresztül rontott őszi—tavaszi terményünkön. 6. Szarvasmarháinkra szintén, mint a jégverés rácsapott a ragadós száj- és körömfájás, úgy, hogy különösen a mely gazdálkodónak nincs hámos lova, a takarmánya most is künn a tavasz határban és vetni még nem tudott. 7. Ezeket még tetőzi a sok esős idő, mely miatt sem takarodni, sem sarjut szárazítani, sem pedig töröküzát szedni nem lehetett. 8. Később az eretlen töröküzákra jött a fagy! 9. Hát az egerek, melyek lekaszálták buzánkat, zabunkat, fűvünket, sarjunkat, sőt a töröküzát köréjáról, a pityókát a földjéből kiettek, sok helyen annyira, hogy a gazdáknak nem volt mit gyűjtsenek magoknak. Nagyidős emberek az egerek ily elszaporodására nem emlékeznek. Hogy még mily csapás jön ez évben a földmives gazdákra — nem tudhatni. De ha mind így megy, várhatni lehet! Szegény eladósodott székely népünk gondolkozhatik: hogyan fizesse ki tartozásait, mert sem marháját a zárlat miatt vásárra nem hajthassa, sem mételeyen juhait — még bóraron is eladni nem tudja. Hiában segítünk magunkon, ha Isten nem segít! Miatyánk, jöjjön el országod, legyen meg akaratom! —...! Kér szolgád: Gagy Lajos.

Rendőrségünk figyelmébe ajánljuk azon körülményt, hogy a város közelében a száj- és körömfájás az állatok között kezd lábrakapni, de a tejet naponta háborítás nélkül hozzák be piacunkra. Nehogy a ragályt az emberek is megkapják, jó volna valamely sürgős intézkedés megtétele.

Földes-féle Margit-crém. Nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is elismerik, hogy a Földes Kelemen aradi gyógyszerész által készített Margit-crém az összes szépítőszerek között elsőrangú helyet foglal el. Pár nap alatt minden arcot üdít, fiatalít, finomít. Szeplőt, kiütéseket, foltokat, ráncokat és egyéb bőrbajtot eltávolít. Minden hölgynek nélkülözhetetlen. Nagy tégely 2, kicsi 1 korona. Szappan 70 fillér, puder (3 színben) 1.20 k Kapható a készítőnél és minden gyógyszerertárban. Utánzatoktól óvakodjunk.

Alapítvány. Vajda Ferencz, a székelyudvarhelyi reform. egyház újonnan választott lelkésze állomásának elfoglalása emlékére a reform. szegények háza alapjának javára 50 korona alapítványt tett. A nemes tett önmagát dicséri.

A székelyek kalendáriuma. A székelyek kedvelt kalendáriuma, melyet Benedek Elek szerkeszt a Székelyegylet megbízásából, az 1903-ik évre is a szokott gazdag és érdekes tartalommal jelent meg. A mi leginkább érdekli a székelyeket: teljes terjedelmében olvasható e naptárban a tusházi nagy székely gyűlés lefolyása az ott hozott határozatokkal. E mellett az érdekes olvasmányok egész sorát találjuk benne, verseket, történeteket, az év nevezetesebb eseményeit. Az idei naptárba a szerkesztőn Benedek Eleknek kívül irtak: J a k a b Ödön, J a n c s ó Benedek, G a l Mózses, B o r o s György, A z a r, B a l á s Béla, G a g y h y Dénes, E r ő s József, K o l u m b a n Lajos, D é z s i Mihály, S z a l a y Károly stb stb. Különösen gazdag a naptárnak az a része, mely a székely gazdáknak és gazdaszónyoknak való hasznos tudnivalókat tartalmaz s nemkülönben jótanácsokat az egészségről. Ugy szintén igen fontos benne a székely név- és czimkötöny, mely megbízható kalauza a székelységnek. A 138 oldalas nagy könyv ára mindössze 30 kr (60 fillér) s megrendelhető Budapesten a Franklin társulatnál (Egyetem-utca 4. sz.)

Postal közlekedés. Szentkirály község — a vármegye közigazgatási bizottsága által pártolt ohajára — az oroszhegyi postaügynökség forgalmi köréből folyó évi november 10-től kezdődőleg ismét a székelyudvarhelyi posta- és táviradivatal forgalmi körébe kebelezetük át.

Kolozsvári Képes Naptár czimmettel új, igen gazdag tartalommal bíró naptár jelent meg. Kapható 60 fillérért a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában.

Gsarnok.

Egy csillaga jött az éjnek,

(Zenésítette: Kertész Albertné. — Megjelent Rózsavölgyi és Társa kiadásában Budapest)

Egy csillaga jött az éjnek,
Hej de szépen ragyog nékem!
Ha kialszik minden fény is
Beragyogja zord éjjelem.

Ugy küldte azt imádságért
Aldó fénynek az ég nekem,
S ha az nem ég, éghet ezer,
Csak sötét az én életem.

S mikor az a csillag lehull,
Tudom elvisz a fényével,
Ugy sem élet nála nélkül
Küzdeni a sötétséggel.

Kertész Albert.

Háztartás.

A tejről. Kevesen tudják, hogy alig van folyadék, amely érzékenyebb volna a legkülönbözőbb szagok iránt, mint a tej. Egy csésze tej, mely valami szagos folyadék mellett, például terpentín mellett áll, annyira felveszi annak szagát, hogy teljesen élvezhetetlenné lesz. Vigyázni kell tehát, ha tejet teszünk félre, hogy valami szagos tárgy mellé ne kerüljön. Előfordul azonban az is, hogy a tej szagot vesz fel még a tehén tőgyében, még pedig úgy, hogy a tehén bizonyos átható szagú gázokat lélekzett be. Így egy alkalommal egy egész tehéncsorda teje sajátságosan büzös volt, úgy hogy teljesen ihatatlan lett. A csorda tulajdonosa sokat járt utána, hogy honnan ered a tejnek ez a sajátságos büze, míg végre rájött, hogy az erdőben, ahol a csorda legelni szokott, egy ló oszlásnak indult holtteste fekszik. Mikor aztán a dögöt eltakarították, a tejnek különös szaga is megszűnt.

Közgazdaság.

Gazdaközönség figyelmébe!

Mindentéle *magvakat*, ugymint: **Lóhere-, luczerna-, repeze-, lenmag-, tökmag-, riczinus- és napraforgó stb. magvakat** bármily nagy mennyiségben **veszek a legmagasabb napi áron s azonnal készpénzzel fizetem.**

Gál János,

kereskedő Székelyudvarhely.

Hivatalos rész.

Sürgős körrendelet a vészkerületek ügyében. Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 15126—1902. alisp. Udvarhely város polgármestere és valamennyi község előljáróságának. A nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi miniszter ur által a ragadós száj- és körömfájás ellen való védekezés körül teendő intézkedések ügyében a folyó évi augusztus hó 23-án kiadott 69739. számú rendeletének hatályon kívül helyezése és e tárgyban f. e. október hó 15-én 89100. sz. a. ujlagosan kiadott rendeletéből kifolyólag az Udvarhelyvármegye területén uralgó ragadós száj- és körömfájás jelenlegi állapota szerint a 89100. számú m. kir. földmívelésügyi miniszteri rendelet értelmében a vészkerületeket ujlagosan a következőleg állapítom meg: A székelykereszturi járáshoz tartozó Erked, Szederjes, Magyarfelek, Alsóboldogasszonyfalva, Fiafalva, Székelykeresztur, Szenterszéb, Rugonfalva, Szentmiklós, Bethfalva, Nagyalambfalva, Magyarzsákok és Etéd községekben uralgó ragadós száj- és körömfájás miatt ezen fertőzött községekhez a következő községeket csatoltam a vészkerületbe: Ujszékely, Oláh-andrásfalva, Kis- és Nagysolymos, Magyar- és Oláhhidegkut, Véczeke, Székelyszállás, Alsósímenfalva, Kis- és Nagykadács, Medesér, Kis- és Nagykedé, Küsmód. A homoródi járáshoz tartozó Bene és Muzsna községekben uralgó ragadós száj- és körömfájás miatt a vészkerületbe bevonatik Petek és Derzs. Az udvarhelyi járáshoz tartozó Pálfalva, Bogárfalva, Lengyelfalva és Mátisfalva községekben uralgó ragadós száj- és körömfájás miatt a vészkerületbe bevonatik: Kecsetkisfalud, Farkaslaka, Szentlélek, Malomfalva, Ülke, Szentalmas, Farczád, Sükő, Agyagfalva, Magyarós, Décsfalva, Székelyudvarhely város és Firtosváralja. Udvarhelyvármegye három járáshoz tartozó, de itten fel nem sorolt, de eddig a vészkerületbe bevont községek ellenben a vészkerületek alól kivonattak. Miről czimtet tudomásvétel és azonnali közhírré tétel végett értesitem. Székelyudvarhelyen, 1902. évi október hó 25-én. Alispán helyett: gróf Lázár, főjegyző.

Járványok. Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 15065., 15073., 15140., 15146., 15188., 15225., 15815—902. alisp. sz. Székelyudvarhely város polgármesterének és valamennyi község előljáróságának. Közhírrététel végett értesitem, hogy Magyarfelek, Pálfalva, Magyarzsákok és Bogárfalva községek szarvasmarhaállományaiban a ragadós száj- és körömfájás járványosa, illetve szörványosan; Márafalva sertésállományában pedig a sertésvész járványosan fellépett és az erre vonatkozó zárlatok elrendeltettek. Ellenben Homoródszentpéter község bivalállományában járványosan uralgott bivalvész, valamint Szentegyházalósfalu község sertésállományában uralgott sertésvész megszűnt s az erre vonatkozó zárlatok feloldattak. Székelyudvarhelyt, 1902. okt. hó 18-án. Damokos, alispán.

Eltévedt állatok. Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 15220—902. alisp. Valamennyi község előljáróságának. Körözés végett értesitem, hogy br. Orbán Jánosnak az Oroszhegy „Szilágyi” nevű havas részről folyó hó 15-én a hajnali órákban 3 db szarvasmarhája eltévedt. 1 drb 10 éves fehérszörű tehén, nagy kajlás szarvu, csapott faru, lábai fájósak, balszarván O bélyeggel, 1 drb 2 éves fel éves kekes szörű tehén, magas növésű, bal szarván O bélyeggel, 1 drb 1 és fél éves borzderes ünötinő, balszarván szintén O bélyeg. Székelyudvarhelyen, 1902. évi október hó 12-én. Damokos, alispán.

Nyilt-tér.

Utóhang az „önkező-tenítő választások”-hoz.

Kolozsvár, 1902. okt. 16.

A mult számban közzétett személyemet sérteni igyekvő zagyvalékra nem reflectálok, csak az ir modorral teszek annyi megjegyzést, hogy legifjabb Szakál uram »ifju» bevétel és »legifjabb» képességgel kanalizott bele a társadalmi tisztesség fazakába. Eljárásával bizonyította, hogy milyen csunya az elbizakodott féltudakosság és be fogja majd látni, hogy mennyivel több haszna lett volna, ha azon idő alatt, míg »makámát» faragott — mezei munkája körül forgolódik és nem áskálódik nyilvánosan embertársai ellen.

Ha netalán sértve érezték Küsmöd község lakói magukat, hogy nevezett cikkemben példának éppen az ők községüket hoztam fel — jóllehet azzal sérteni őket általános társadalmi állapotokról beszélve, nem akartam, miért bízták éppen a »legifjabbra» a visszatorlást? Nem akadt más, ki szelidebben is tud tollat forgatni s nem ront nyilvánosan durva, goromba és illetlen szavakkal a más becsületének és tisztességének? Akadt volna mégis talán valaki, a ki több megfontolással végezte volna el a rá bízottakat és perzselés nélkül ki tudta volna kaparni a gesztenyét a parászból.

A 28-ik számban irt soraim föntartása mellett — jóakarattal arra figyelmeztetem az ifju Szakál urat, hogy illetlen és durva kifejezésekkel »nyilt-tér»-ben compromittálni a más becsületét nem olyan könnyen megy! Különbent ezt mástól és hivatalosan is meg fogja hallani.

Péter Sámuel.

* Az e rovatban megjelent közleményekért semm felelősséget nem vállal a szerk.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Jó házi-koszt kapható esetleg lakással. Hol — mondja a kiadóhivatal.

Jó és olcsó asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

Törlő- és táblaszivacsok legnagyobb választékban, olcsó árak mellett a »Székely-Udvarhely» kiadóhivatalában kaphatók.

Legfinomabb cukrász-sütemények Ernst György cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főter, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

KOCSIK kiváló minőségben és olcsó árakon állandóan **kaphatók:**

Albert Péter
kovácsmesternél
Székely-Udvarhelyt.

Használt kocsikat becsérél és kijavit. 6-52

Kiadó lakások.

A Főpiactéren két udvari lakás 3-3 szobából álló, konyha, pincze és melék helyiségekkel ellátott, egyik emeletes, földszintes, egyes szoba ügyvédi, vagy más irodának alkalmas: pincze- és raktárhelyiségek kereskedőknek azonnal kiadók és elfoglalhatók. Értekezhetni a tulajdonos: **KONCZ ÁRMIN** gyógyszerőszszel.

1242 szám folyó 1902. vh.

Árverési hirdetés.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhírré teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. járás-

biróságnak V. 9133—1902. polg. számu végzése által Haab és Heiz cégnek, képviselve dr Kovácsy Albert ügyvéd által, székelyudvarhelyi Szabadi János ellen 1000 K tőke és járuléka iránti ügyben alperesnél Székelyudvarhely községben fekvő, összesen 1071. korona 56 fillerre becsült következő javai, u. m.: Az üzletben levő felszerelés, mi áll telázi és pudliból, a stelázi áll 3. oldalból 58 fiókból, felső alapfiók van 63 és a pudli áll 2 szakaszból, egy balancz mérleg, 5 kilós mérleg 14 drb külömbféle súlymértékekkel és még 3-tól 76 tétel alatti üzleti ingók, ugy a 77 tétel alatt a Foncziere bizt. társaságtól, ennek a brassói vezér-ügynökségtől fizetendő 550 korona biztosítási kövétel Székelyudvarhelyen alperes üzlete helyiségében 1902. október hó 27-én, esetleg 28-án is délelőtt 9 órakor nyilvános árverésen el fognak adni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendők, esetleg a becsáron alul is a többet ígérőknek el fognak adni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhivatnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnek, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulirt végrehajtóhoz nyujtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, egyedül a vételár fölöslegére fognak utasíttatni.

Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól.

Székelyudvarhelyt, 1902. október hó 1-én

BIRÓ SÁNDOR, s. k.,
kir. végrehajtó.

KADÁR-ÜZLETEMET

van szerencsém a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlani. — **Raktáron** tartok: borshordókat, fenyőkádakat, csebreket, kártyákat és dézsákat. — Elvállalok gyári, raktár- és pinczeberendezéseket pontos és szolid kivitelben. — Javitásokat gyorsan és olcsón teljesítek. — Hordók hitelesítését is elvállalom. — Szives pártfogást kérve, vagyok kész szolgálattal:

Magyari István,
kádár-mester.

Szám 636—1902.
főispáni.

PÁLYÁZATI HIRDETÉMÉNY.

A beöltendő állás megnevezése	Az ezen állással összekötött illetmények				Az állás elnyerésére megkívántató ismeretek és egyéb feltételek		Jegyzet
	fizetés	utátalány	élvezmények irodai átalaný	napidj			
	K	f	K	f	K	f	
Vármegyei utmester Székelykereszturi járásban, Székelykeresztur székhellyel	800	—	300	—	20	—	1. magyar állampolgárság. 2. negyven évnél nem idősebb kor. 3. testi és szellemi egészség és munkaképesség. 4. magyar nyelv teljes ismerete szóval és írásban. 5. négy elemi iskola elvégzése. Az utmester egyelőre ideiglenesen egy évi próbaszolgálatra nevezetik ki és köteles ezen próbaidő alatt az utmesteri képesítési vizsgát letenni
Vármegyei utmester hom-oklándi járásban, Homoródoklánd székhellyel	800	—	300	—	20	—	

Székelyudvarhely, 1902. október hó 1.

HOLLAKI ARTHUR,
főispán.

Sz. 14111—902.
alisp.

Pályázati hirdetés.

Az udvarhelyvármegyei közkórháznál elhalálozás folytán üresedésbe jött és évi 1000 korona törzsfizetéssel, valamint természetbeni lakással egybekötött **kórházi gondnoki** állásra ezennel pályázatot nyitok.

A mennyiben jövő évi január hó 1-től kezdődőleg a gondnoki állással pénzkezelési teendők is egybe lesznek kapcsolva, a kinevezendő gondnok 3000 korona óvadékat lesz köteles letéteményezni.

Felhivom mindazokat, kik a jelzett állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényeiket hozzam bezárólag folyó évi november hó 4-ig annál is inkább adják be, mivel az elkésztett kérvények figyelembe vételére nem fognak.

Székelyudvarhelyt, 1902. évi okt. 20.

Dr Damokos Andor s. k.
alispán.

Szám 22—902. képv.

Hirdetés.

Kányád község képviselőtestületének f. év október hó 17-én hozott határozata alapján közhírré teszem, hogy a községi korcsmaépület nyílt árverésen 1902. év január 1 től 1905. év december 31-ig, azaz két évi időtartamra haszonbérbe adatik az 1902. évi november 12-én d. e. 9 órára kitűzött nyilvános árverésen

Az italmérési engedély a kivevő nevére fog kérelmeztetni.

Kikiáltási ár 420 korona.

Árverezni szándékozók ennek 10 százalékat bánatpénzül az árverezés megkezdése előtt letenni kötelesek.

Az árverési feltételek a község házában bármikor megtekinthetők.

Kányád, 1902. október 22-én.

Derzsi László,
főbíró.

DERZ

(Szombatfal...
munkálatok...
ócska fed...
mindenfél...
leteket, ke...
kat. Vidéki...
tossággal te...
nul elkész

Szám 20

Árv

Az ok...
hatóság kö...
karék- és...
Simon N...
tást szene...
ruléka irá...
varhelyi k...
bírószágt...
fekvő az o...
sz. szántór...
1950., 195...
leki 93. sz...
és legelő 1...
1213. hr...
28 K, 215...
sz. kaszáló...
szálóra 33

Sz

erdő...
elad...

Évi...
deté...

beli...

kerü...

teki...

Szél...

feny...

am...

197...

tüzi...

Iskolahegedük...
és hegedűfelszerelések

DERZSI ÁRPAD épület- és diszmu bádogos

Szekely-Udvarhelyt (Szombatfalvi-utca, a kerületi betegsegélyző pénztár mellett), elvállal minden e szakába vágó munkálatokat, u. m. **torony- és házfedést, ócska fedelek kijávitását. Raktáron tart mindenféle konyha eszközöket, házi szükségleteket, kertészeti cikkekét és fürdőkádakat.** Vidéki megrendeléseket lelkiismeretes pontossággal teljesít. — **Költségvetéseket díjtalanul** elkészít. h-26.

Szám 2606—902. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oklándi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a brassói első takaré- és önszegélyző egyesület vissz végrehajthatónak Simon N. Ágnes és Markos Zsigmond végrehajtást szenvedő elleni 3800 K tokekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a szekelyudvarhelyi kir. törvényszék, az oklándi kir. járásbiróság területén levő Olasztelek község határára fekvő az olaszteleki 57. sz. tkben A + 1721. hr. sz. szántóra 95 K, 1780. hr. sz. szántóra 649 K, 1950., 1951. hr. sz. szántóra 139 K, az olaszteleki 93. sz. tkben A + 539. hr. sz. szántó 13 K, 553. hr. sz. szántó 11 K, 722., 723. hr. sz. szántó és legelő 12 K, 996a., 997. hr. sz. szántó 6 K, 1213. hr. sz. szántó 18 K, 1637. hr. sz. szántó 23 K, 2158—2161. hr. sz. szántó 83 K, 2320. hr. sz. kaszáló 15 K, 2604—2606, 2609—2611. kaszálóra 33 K, az olaszteleki 226. sz. tkben A +

547. hr. sz. szántó 11 K, 1289. hr. sz. szántó 26 K, 1813. hr. sz. szántó 102 K, 148., 149. hr. sz. ház és kert 809 K, 538. hr. sz. szántó 13 K, 1933. hr. sz. szántó 60 K, 2307. hr. sz. 40 K, 588. hr. sz. 19 K, 640. hr. sz. 19 K, 731., 733., 734., 735. hr. sz. szántó 14 K, 994b., 995. hr. sz. szántó 15 K, 1168. hr. sz. 18 K, 1270a. hr. sz. 28 K, 1351b., 1352—1354. hr. sz. szántó 31 K, 1513. hr. sz. szántó 31 K, 1901., 2106. hr. sz. szántó 202 K, 1922—1926. hr. sz. szántó 200 K, 1940. hr. sz. szántó 73 K, 2081. hr. sz. szántó 108 K, 2131., 2132. hr. sz. szántó 25 K, 2143., 2144. hr. sz. 67 K, 2170. hr. sz. kaszáló 75 K, 2315., 2321., 2322., 2352., 2359. hr. sz. szántó, kaszáló 216 K, 2405b. hr. sz. szántóra 30 K, 2415b. hr. sz. szántóra 46 K, 2366., 2377. hr. sz. szántóra 51 K, vagyis összesen 3366 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1902. évi november hó 24 ik napján délelőtt 9 órakor** Olasztelek község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsáranak 10 százalékát készpénzben, vagy 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbiróság, mint tkvi hatóságtól. Oklándon, 1902. augusztus hó 27-én.

VERTÁN, kir. járásbiró.

„KEGYELET”
disztemetkezési intézet
Szekely-Udvarhelyt, a Fötéren,
Barcsay Károly
divatüzletével egybekötve.

Temetkezéseket úgy helyben, mint vidéken legpontosabban, a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig eszközöl.

Templomok, kápolnák és termek, sőt egész udvarok gyszabonását is elvállalja. Hullákat exhumáltat s bárhonnan elszállítat. Raktárt tart fa- és érczkoporsókból, szemfödleket, párnák-, szalagok- és egyéb gyszakellékekből mindig nagy választéket. Uj gyszakoesik fényes felszerelésekkel, testőrök s az összes temetési személyzet ruházata teljesen magyar. Fölve: olcsó és pontos kiszolgálás. 27—52.

Sz. 57—902.

Arverési hirdetmény.

Gyergyóujfalvi közbirtokosság közhírré teszi, hogy a „Somlyó” nevű erdő részben kijelölt vágásainak **fenyőfa készletét** nyilvános árverésen eladja.

A szóbeli árverés Gyergyó-Ujfalu község-házánál 1902. évi december hó 7-ik napjának d. u. 1 órájkor fogja kezdetét venni.

Kikiáltási ár 22204 korona, a melyen alul a fa eladva nem lesz.

Bánatpénz 2200 korona.

A szóbeli árverés megkezdése előtt szabályszerűen kiállított zárt írásbeli ajánlatok is benyújthatók.

Megkésve érkező, az eladási feltételektől eltérő és utó-ajánlatok nem kerülnek tárgyalás alá.

Az árverési és szerződési feltételek a közbirtokossági elnökségnél megtekinthetők.

Tájékozással megjegyzendő, hogy a **vágási terület** a libáni müttől 8, **Szekelyudvarhelytől 38 kilométerre fekszik**, kiterjedése 218 hold, faneme luczfenyő az eladás tárgyát képező fakészlete összesen 11450 m³-re van becsülve, a melyből mellmagasságban kéreggel együtt egyúttal 15—82 áll. 33 cm. vastag, 19751 drb fának hasznofaja mintegy 10995 m³, a 6—14 cm. vastag fák és a tűzifa köbtartalma pedig 455 m³.

Az elnökség.

Gyergyóujfalu, 1902. október hó 18 án.

KOCSIS A. SÁNDOR,
b. elnök.

NAGY MÓZES
b. jegyző.

A Richter-féle LINIMENTUM CAPS. COMP. Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszert, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölési alkalmaztatik kősztrényél, cszánál és meghüléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyszertárban kapható. Főraktár: **Török József, gyszertésznél Budapest.**

Richter F. Ad. és társa,
csész. és kir. udvari szállítók. Rudolstadt.

Iskolahegedük és hegedűfelszerelések
nagy választékban és olcsón kaphatók
BETEGH PÁL könyv-, papír-, író- és rajz-szerkeszkedésekben Szekelyudvarhelyt.

FRANKLIN TÁRSULAT KÖNYVTÁRA

MAGYAR REMEKIRÓK
55 KÖTET

SHAKSPERE ÖSSZES SZÍN-MŰVEI
6 KÖTET

ÁRUK EGYÜTT 240 KORONA
KÜLÖN

Magyar Remekirók 220 kor.
Shakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:
Arany János munkái II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetést ellátta Riedl Frigyes.
Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte és bevezetést ellátta Kossuth Ferencz.
Revoluczy Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte és bevezetést ellátta Koröda Pál.
Szigligeti Ede színművei I. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetést ellátta Bayer József.
Vörösmarty Mihály munkái II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetést ellátta Gyulai Pál.
Az öt kötetből álló első sorozat tartalma:
Arany János munkái I. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.
Vörösmarty munkái I. Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.
Tompa Mihály munkái I. Sajtó alá rendezte Lévay József.
Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczy Zoltán.
Csiky Gergely színművei. Sajtó alá rendezte Vadnai Károly.

Minden könyvtárakban kapható.

